

Ольга НАУМЕНКО, канд. політ. наук

e-mail: naumenko.olya@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0136-460X

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ У СТІНАХ УКРАЇНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Ключові слова: *політична еліта, парламент, Верховна Рада України, ефективність, народний депутат.*

Вступ. Україна з початку повномасштабного вторгнення з 24 лютого 2022 р. постала перед новими викликами. Неабияке значення в умовах правового режиму воєнного стану було покладено на народних депутатів України як одного з суб'єктів законодавчої ініціативи, якими також є Президент України та Кабінет Міністрів України. Саме згуртованість та ефективність діяльності політичної еліти у стінах українського парламенту за час війни є боротьбою на політичному фронті з забезпеченням відкритого інформаційного поля, боротьби з пропагандою та забезпеченням всіма можливими засобами захисту національної безпеки і обороноздатності України.

Мета. Визначення за кількісними показниками ефективності роботи політичної еліти у стінах українського парламенту під час війни.

Результати. В Україні роль парламенту традиційно применшується, розуміючи її як місце де проводиться голосування, а необхідні реформи зазвичай зазнають краху, що викликає відповідне сприйняття депутатів. До моменту російського вторгнення віра громадян у Верховну Раду України була невисокою, здавалося що навіть війна не в змозі була змінити недовіру суспільства до політичних партій і парламентарів.

Воєнний рік врешті змінив парламент: втрата громадянами доступу до матеріалів про роботу депутатів та неможливість впливу на рішення; неодноразова зміна складу неформальної коаліції; незважаючи на єдність щодо питань війни, потрібні для влади рішення все складніше ухвалювати.

Підсумками роботи Верховної Ради України за 2022 р. можна назвати: вхід Верховної Ради України з неформальною коаліцією фракції «Слуга народу» з групами «Довіра» і «За майбутнє», що можна простежити в голосуванні за головний фінансовий документ країни, як закон про Державний бюджет. Значне згуртування народних депутатів спостерігалось ближче до повномасштабного вторгнення з введенням надзвичайного стану, потім воєнного стану, мобілізацією, збільшенням відповідальності за колабораціонізм, зміни до бюджету були підтримані представниками усіх парламентських фракцій конституційною більшістю, що утворило «оборонну коаліцію». Політична партія і фракція «Опозиційна Платформа – За Життя» припинила своє існування, та попри заборону рішенням РНБО і судом, обрані з її списків народні депутати продовжили свою роботу і утворили дві групи «Відновлення України» та «Платформа за життя та мир», куди увійшли 25 та 19 депутатів (Заболотний та Савичук, 2022).

Відповідно до даних представлених в Звіті «Парламент в умовах війни: приклад України. Емпіричний звіт», щодо роботи Верховної Ради України за період з лютого 2022 р. – червень 2023 р., де авторами експертами Програми USAID «РАДА: наступне покоління» зосереджена увага на законодавчій функції парламенту. До кількісних показників Верховної Ради України можна віднести за період з 24 лютого 2022 р. по 30 червня 2023 р. проведення 58 днів пленарних засідань Верховної Ради України, тоді як за період з 1 січня 2021 р. по 23 лютого 2022 р. проведено було 94 днів пленарних засідань; Верховна Рада України ухвалила за основу 315 проектів законів; за основу та в цілому було ухвалено 246 проектів законів – 49 % від загальної кількості законів (Венгер та ін., 2023, с. 10; 15; 16); було ухвалено 21 постанову про дострокове припинення повноважень народного депутата України (Венгер та ін., 2023, с. 28).

За твердженням деяких депутатів правлячої партії «Слуга народу», парламент та український уряд здійснили все можливе для зміцнення обороноздатності країни. За час війни відбулися зміни: головна діяльність народних депутатів зосереджувалася в комітетах Верховної Ради України; в комітетах відбувалося обговорення всіх можливих законопроектів; фінальний розгляд законопроектів здійснювався лише на засіданнях Погоджувальної ради, яка збиралася за 3–4 дні до початку голосування;

голосування по ухваленню кожного законопроекту проводилося прямим голосуванням глав фракцій парламенту (Бухалова та ін., 2023, с. 16; 29).

Висновки. Плани агресора не здійснилися, Верховна Рада України продовжує свою роботу, народні депутати систематично збираються, обговорюють і ухвалюють рішення. Втрата суспільного контролю над парламентом створюватиме розбіжність між виборцями та їх представниками в парламенті, що матиме ризики як для політичних еліт, сталості реформ, успішності процесу відбудови та відновлення (Заболотний та Савичук, 2022). Законодавча діяльність Верховної Ради України є вагомим, оскільки за її ефективністю визначається така соціально-культурна характеристика як легітимність.

Перспективи подальших досліджень. Упродовж подальшого перебігу війни актуальним буде дослідження кількісних показників динаміки діяльності народних депутатів України. За рівнем виконання поставлених перед парламентарями завдань оцінка їх ефективності як представників політичної еліти.

Конфлікт інтересів. Не має.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Заболотний, Н., Савичук, О. (2022, грудень, 30). *Воєнний рік Верховної Ради: як працювали і що ухвалювали депутати у 2022-му*. LB.ua URL: https://lb.ua/news/2022/12/30/540814_voiennyi_rik_verhovnoi_radi_yak.html
2. Венгер, В., Бондар, М., Дорошенко, Б., Кириченко, Ю., та Івасик, С. (2023). *Парламент в умовах війни: приклад України. Емпіричний звіт*. Центр політико-правових реформ. URL: https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/Parlament-v-umovah-vijny_pryklad-Ukrayiny.-Empirychnyj-zvit.pdf
3. Бухалова, Н., Давліканова, О. та Тимченко, С. (2023). *Аналітичний звіт: Парламент України під час війни*. Київ, ТОВ «Вістка». URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/20967.pdf>